

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Івана Сергійовича Рябчия

на тему:

«ПЕРФОРМАТИВНІ ПРАКТИКИ НАУКОВОЇ ОСВІТИ:

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ»,

подану на здобуття ступеня вищої освіти

доктора філософії

зі спеціальності 033 Філософія

Дисертаційне дослідження «Перформативні практики наукової освіти: філософський аналіз» зачіпає надзвичайно актуальну проблематику трансформаційних змін сучасного освітнього простору. В умовах глобальних криз та інформаційного перенасичення традиційна репрезентативна модель трансляції знань дедалі більше виявляє свою обмеженість, а також функціональну неспроможність, що вимагає пошуку нових, дієвих інструментів для формування критичного мислення, дослідницької автономії, залучення здобувачів освіти до наукових пошуків та отримання результату тощо. Теоретичний горизонт роботи розгортається у плідному діалозі між класичною філософською спадщиною, здобутками праксеології та сучасними розвідками площини філософії освіти, що дозволяє автору вийти за межі вузькопедагогічного підходу та сягнути рівня філософського осмислення фундаментальних основ пізнавальної спроможності людини.

Мета дослідження сформульована чітко і полягає у комплексному філософському аналізі перформативних практик як інноваційного механізму розвитку наукової освіти. Автор демонструє глибоке розуміння предметної площини роботи, ґрунтовно аналізуючи як вітчизняний, так і зарубіжний досвід осмислення питання перформативності та перформативних практик.

Він пропонує власне концептуальне бачення проблеми та переконливо обґрунтовує евристичний потенціал перформативності для реформування освітніх інституцій. Окремо варто відзначити цілісність методологічної оптики дисертанта, яка дозволяє органічно поєднати абстрактно-теоретичні філософські конструкти з реальними викликами прикладної дидактики.

Високо оцінюючи дисертаційне дослідження І. С. Рябчия, його безперечну наукову новизну, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, водночас, зважаючи на багатовимірність та складність обраної теми, вважаємо за *доцільне висловити деякі міркування та поставити декілька запитань дискусійного характеру:*

1. В дисертації пропонується розглядати перформативні практики як інструмент збереження освітнього капіталу України та подолання травматичного досвіду в умовах екзистенційної кризи та інфраструктурної руйнації від війни. Проте автор також цілком слушно зазначає, що перформативне знання важко піддається стандартизації та унормуванню на інституційному рівні. Тож виникає питання, які саме фактичні перешкоди стоять на заваді впровадження цієї моделі на рівні державних освітніх стандартів? А поряд з цим, логічним є й уточнення такого питання: як саме має відбуватися вимірювання «живого» перформативного досвіду та креативно-перетворювальної діяльності учня в такій моделі освітньо-наукової практики?

2. Автор дуже влучно фіксує кризу репрезентативної моделі трансляції знань, пропонуючи натомість перформативні практики як відкритий простір співтворення. Проте, зважаючи на те, що наукова освіта (того ж таки природничо-математичного циклу) вимагає попереднього засвоєння фундаментальних, сталих законів без яких неможливий сам науковий експеримент, хотілося б почути ширше філософське обґрунтування, де саме пролягає межа між необхідним засвоєнням базового наукового багажу та

перформативною свободою здобувача освіти? Чи не містить радикальна відмова від реперзентаційних рамок загрози скоочування до епістемологічного релятивізму чи методологічного анархізму?

3. Цікавою та новаторською є спроба розглянути перформативні практики як дієвий інструмент подолання кризових явищ та травматичного досвіду в українській освіті. Разом з тим, будь-яка успішна освітня практика з часом потребує масштабування, а відтак і стандартизації. Було б цікаво почути детальніше пояснення філософського механізму: як саме уникнути парадоксу, коли впроваджена в масову практику жива та вільна «перформативна подія» з часом закростеніє, перетворившись на черговий жорсткий та формалізований бюрократичний «ритуал», втративши свою первинну трансформаційну силу?

Висловлені зауваження та дискусійні питання жодним чином не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, мають переважно уточнюючий та полемічний характер і свідчать про наукову глибину та високий евристичний потенціал дослідження. Більше того, відповіді на ці питання можуть стати перспективним напрямом для подальших наукових розвідок автора. Дисертація є завершеною, самостійною та оригінальною науковою працею, яка розв'язує важливе науково-практичне завдання у галузі філософії освіти та збагачує сучасний філософсько-освітній дискурс новими концептуальними підходами.

Отже, зважаючи на вищевикладене, можна констатувати, що дисертація повністю відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. №40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України №759 від 31.05.2019 р.) та п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року №167, Постановою Кабінету Міністрів

України від 12 січня 2022 року №44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор, Рябчий Іван Сергійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 033 Філософія.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри ЮНЕСКО з наукової освіти
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

